

Konsep Amil Zakat dan Zakat Produktif dalam Kitab Sabilal Muhtadin karya Syekh Muhammad Arsyad al-Banjari

Dr. H. Sukarni, M.Ag – Dr. Muhaimin, MA.

Pengabdian Masyarakat Internasional Dosen FEBI UIN Antasari

4 – 5 Desember 2023

سبيل المهتدين
للتفتة في امر الدين

تأليف
الشيخ محمد أرشد البنجاري

مركز دار الافتاء العامة الكويتية
جاكارتا

Perkembangan masuknya Islam di Bumi Banjar (Kalimantan Selatan) diperkirakan sekitar abad XV (Kerajaan Daha 1478 – 1526) melalui kontak dagang antara orang-orang Arab, India, Tionghoa dan Dayak di pusat perdagangan internasional Muara Rampiau/Marampiau di Kecamatan Candi Laras Selatan Kabupaten Tapin dan Muara Bahan/Marabahan, Barito Kuala.

Secara politis, Islam berkembang di Kerajaan Banjar pada abad XVI (1520 berdiri Kesultanan Banjar di Kayu Tangi dan kemudian ke Kuin) saat Pangeran Samudera mohon bantaun kekuatan militer kepada Sultan Demak dengan syarat menerima Islam sebagai agama negara. Pangeran Samudera mengukuhkan dirinya sebagai pengauasa Banjar dengan gelar Sultan Suriansyah.

Rumah Datu Kelampayan Syekh Arsyad Al-Banjari di Dalam Pagar, Martapura

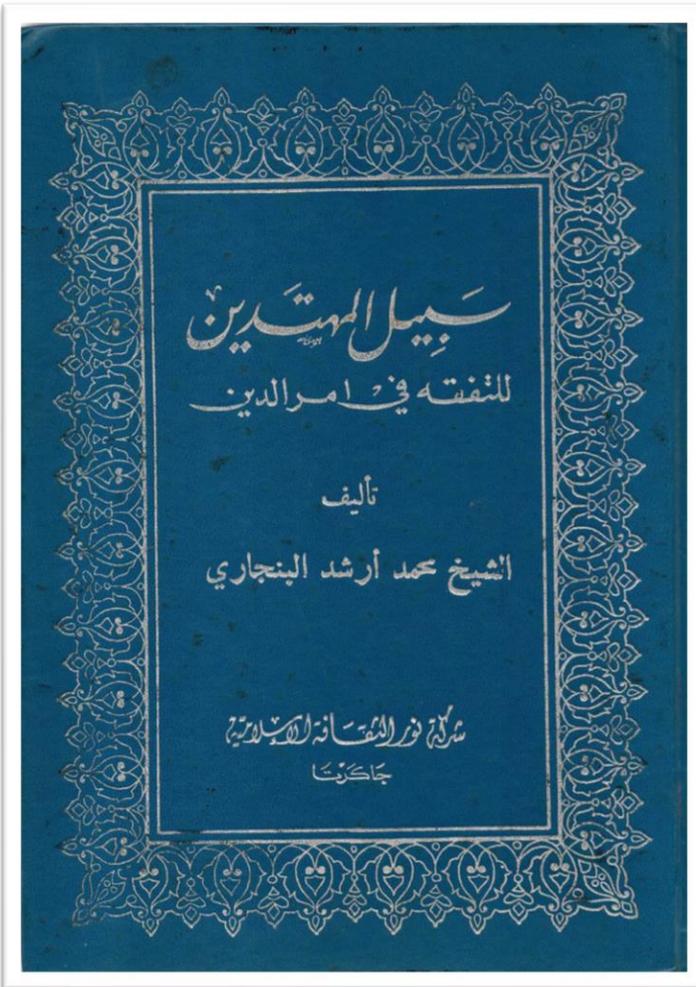
Pada abad XVIII Pendidikan Islam secara terstruktur berkembang saat Muhammad Arsyad Al-Banjari mendirikan lembaga pendidikan di Dalam Pagar yang terintegrasi dengan pengembangan ekonomi pertanian melalui irigasi Sungai Tuan di Kalampayan.

Syekh Muhammad Arsyad al-Banjari adalah seorang ulama Kerajaan Banjar bermazhab Syafi'i. Ia lahir di Desa di Lok Gabang, Kecamatan Astambul, Kabupaten Banjar pada 17 Maret 1710 Masehi. Atas biaya pemerintah Kesultanan Banjar, dia belajar agama Islam dan Ilmu Falak di Tanah Suci Mekah. Beliau lahir dan berkembang era Kesultanan Tahmidullah bin Sultan Tamjidillah.

Salah satu karya besarnya adalah Kitab Fikih “Sabil al-Muhtadin li Tafaqquh fi Amr al-Din” (Jalan orang-orang yang mendapat petunjuk untuk memahami perkara agama). Nama kitab ini menjadi nama masjid Raya (Masjid Provinsi) di Banjarmasin, Kalimantan Selatan.

SABILAL MUHTADIN

Zakat adalah salah satu instrument Keuangan dalam Islam yang bersifat soial non komersial. Zakat diproyeksikan sebagai sarana meningkatkan kesejahteraan masyarakat.

Al-Quran hampir selalu menyebut penunaian zakat bersamaan dengan pelaksanaan shalat, seperti dalam surah Al-Baqarah (2) ayat 3, Al-Mu'minin (23) ayat 2 dan 4, dan Al-Muzzammil (73) ayat 20.

Dalam hadits riwayat Bukhari Muslim,
Rasulullah menegaskan :

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ
مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ, وَحَجِّ
الْبَيْتِ, وَصَوْمِ رَمَضَانَ. (رواه البخاري و مسلم)

ZAKAT

Di Indonesia, potensi zakat mencapai 327 triliun pertahun hamper mencapai angka anggaran pemerintah untuk perlindungan sosial tahun 2022 sebesar 431,5 triliun.

Dalam Kitab Sabilal Muhtadin, Muhammad Arsyad sudah mengembangkan konsep badan amil yang cukup maju. Demikian juga konsep pemberdayaan zakat sebagai beasiswa dan produktif.

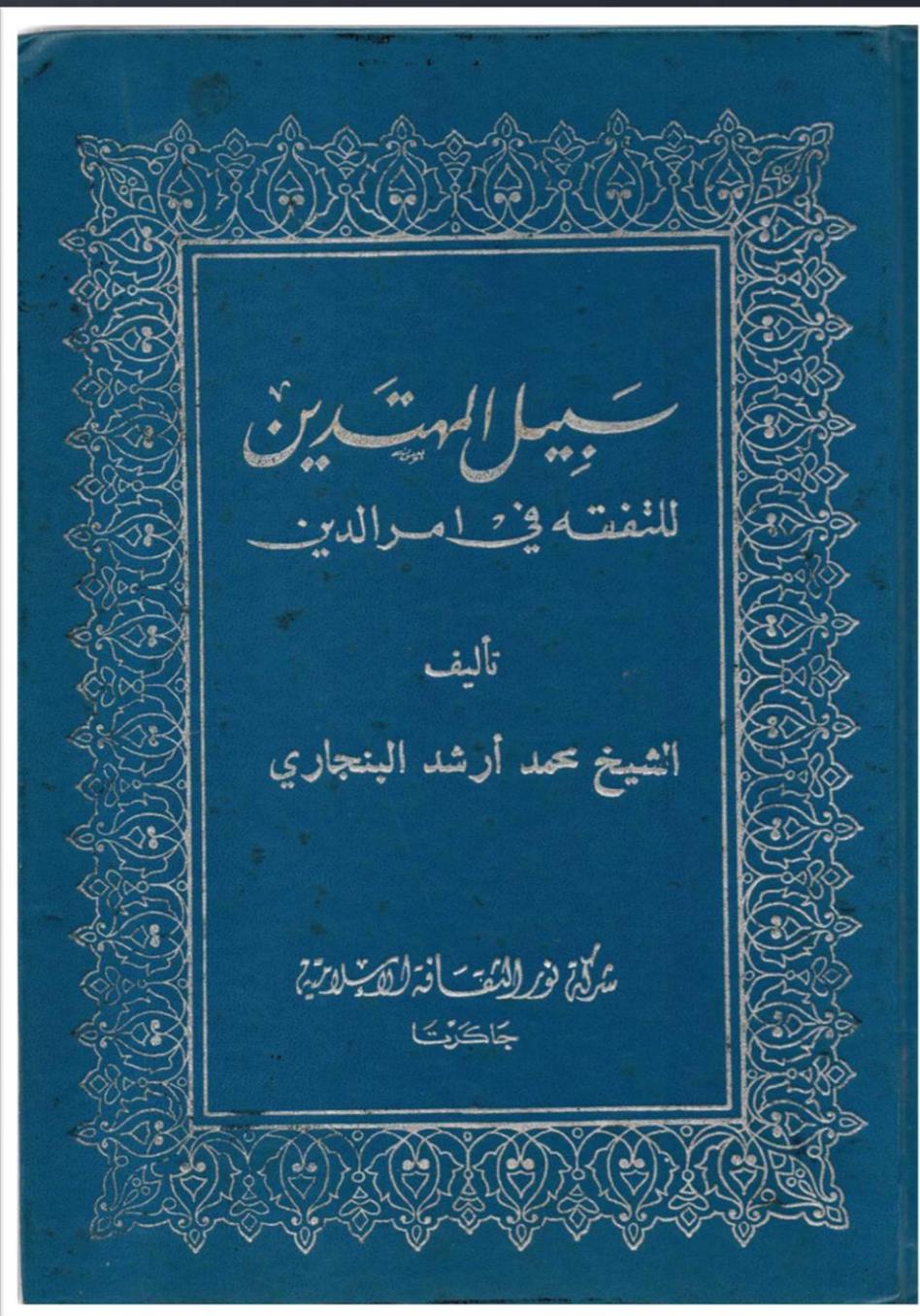
Dalam pengembangan konsep amil, seperti yang diamanahkan ayat 60 surah At-Tawbah, Muhammad Arsyad mngusulkan sembilan divisi ; sa'i (collector), katib (sekretaris), qasim (distribusi), hasyir (database muzakki), 'arif (database mustahiq), hasib (akunting), hafiz (bendahara), jundi (sekuriti), dan jabi (deep collector). Pada saat Sembilan divisi itu belum mencover persoalan manajemen, struktur amil tersebut masih boleh ditambahkan.

Pada aspek pemanfaatan zakat yang lebih maksimal, Muhammad Arsyad mengusulkan agar orang faqir dan atau miskin yang mampu bekerja dapat diberi modal, seperti modal dagang, alat kerja, tanah kebun. Dengan demikian diharapkan dia dapat meningkatkan kesejahteraan ekonominya.

KITAB
SABILAL
MUHTADIN

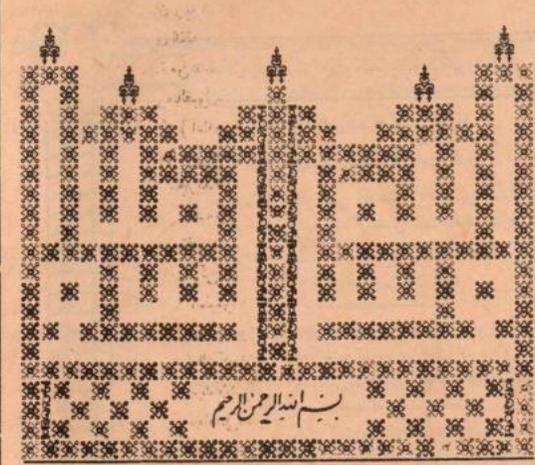
سَبِيلُ الْمُحْتَدِينَ
لِلتَّفَقُّهِ فِي أَمْرِ الدِّينِ

تَأَلِيفُ

الشيخ محمد أرشد البنجاري

شركة نور الثقافة الإسلامية
جاكارتا

(بسم الله الرحمن الرحيم)
(كلاي) كتاب ابن
دغن نام الله توهن بغ امة
موره فدعبري رزقا كن
سكل همبان بغ مؤمن دان
اكن سكل كافر دالم نكري
ديان لاك بغ امة مفاهاني
اكن سكل همبان بغ
مؤمن دالم نكري آخرة
ايت (الحدثة التي هداانا
الصراف المستقيم) سكل
فوج بخين ترنت بك الله
توهن بغ منجوك كام
جان بغ بتل (وما كنا
لهندي لولان هداانا الله
العل العظيم) دان نياد
ادا كام بروله فرنجوك
جكا نياد دنجوك الله بغ
مها مليا لاك امة سر
اكنسكام (وخمده على
ان خصنا من الطالبين
المنهاج) دان كام فوج
اكندي هودتقون كام
درفسكل يف منتوت جان
بغ بتل (وجعلنا فضله
الى هدايته من المحتاج)
دان دجديكن كام دغن
انكرهان كغد هدايتن
درفدغ محتاج (واوضح
لنا المنهج بكرمه وخلقنا
من الطالب) دان تله
دبتاكن اكنسكام سكل
جان دغن انكرهان
دان دجديكن كام درفد
سكل اورشغ منتوت

بسم الله الرحمن الرحيم

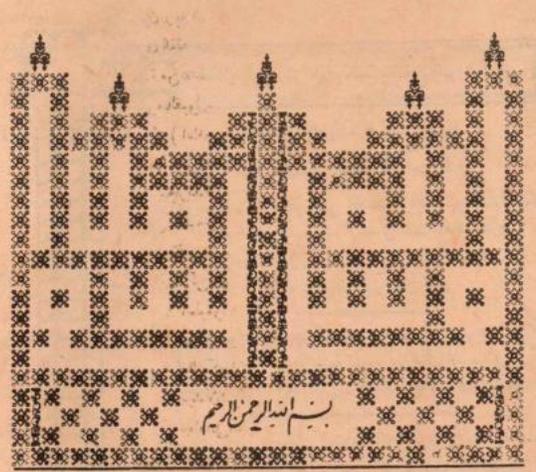
دغن نام الله تعالى بغ امة منكرهاني نعمة بغ سر ۲ لاكي بغ امة منكرهاني اكن نعمة بغ سي ۲
جوا اكو ملاقي مفهمسكن كتابان (الحدثة التي وفق الله في كل عصر لحرير الاحكام
وفقه في دينه الطاهر من اراده من الانام) وسلك ماشاه من عبادته في الصراط المستقيم (فلا
يعيد فضله العظيم (عن دينه القويم) سكل فوج ترنت بك الله تعالى توهن بغ مغرنياني
توفيق اكن سكل مريك بغ ايكوتن فدنيف ۲ ماس بك مغوريكن بك سكل حك دان بغ
منكرهاني فداكان بغ سوج اكن برغشيف يقدكهندا كين اكندي درفدسكل مخلوق دان
بغ منجاليكن اى اكن برغشيف يقدكهندا كين اكندي درفدسكل همبان فدجان بغ بتول
مك تيداله برفالغ اى دغن كرتيان بغ امة بسر درفد اكان بغ بتول (اجده على ماعلني
والتعلمين (واشكره على ما هداني واليهدين (واصلى واسلم على رسوله الذي ارسله رجة
للعالمين (وعلى آله وصحبه وتابعهم اجمعين على الله عليه وسلم وعليهم صلاة وسلاما دائمين
الى يوم الدين (امين ثم آمين يارب العالمين) اكنفوج اكندي انس فاجبرنا كندا كودان
اكن سكل مريك بغير لاجردان شكره اكو اكندي انس فنجوقن اكندا كودان اكن
سكل مريك بغير اوله فنجوق دان مغوجف صلاة دان سلام اكو انس فسورهن ني محمد يفته
دسورهكن اكندي كارن مغري رجة بك سكلن عالم دان انس سكل كلوكان دان صحابتن دان
سكل مريك بغ مفيكوتا كن مريكسكلين مدهمدهان كيران منبهاي الله تعالى اكن رجة
دان سلام انس دان انس سكلين مريكسكلين مدهمدهان كيران منبهاي الله تعالى اكن رجة
فركنسكن كيران اولم هي توهنكو كديكن مك فركنسكن اولم هي توهن بغ ملاكي سكلين عالم
(وبعد (فيقول الفقير الى مرلاه الكبير المترف بالذنب والتقصير محمد ارشد بن عبدالله
البنجاري

البنجاري غفر له وللمسلمين ربه الباري ان كتاب العالم الفاضل الشيخ نور الدين الرايزري
المسمى بالصراف المستقيم في الفقه على مذهب الامام الشافعي من احسن الكتب المترجمة باللغة
الجابرية لان مسائله مأخوذة من عدة الكتب الفقهية لاسيا انه مشتمل على التصوص والتقول
ومن ثم اتفق به الناس ونلقوه بالتقول جزى الله مؤلفه محض فضله جزيل الثواب واسكنه اعلى
فرايس جناته يوم المآب (ادافون) كدين درفد ايت مك بركات سورغ فقير بغ ساغت
بركهندي كغد توهن بغ مها بصر بغ مفاكو اى دغن دوس دان تقصير يات محمد ارشد اتق
عبادته ددالم دائره نكري بنجر مدهمدهان كيران مقفوفى بكين دان بك سكلين اسلام توهن بغ
منجديكن سكلين عالم هوسن كتب سورغ عالم بغ له يات شيخ نور الدين الرايزري نام نكرين
بغد نامى اى دغن الصراف المستقيم فدعهم فقه انس مذهب الامام الشافعي رضى الله عنه درفدغ
سبابك ۲ سكل كتاب يقد همساكن دغن بهساچاوى كارن هوسن سكل مسثلون داميل اى درفدغ
يراف كتب فقه يقد يلاغ ۲ استيموا قول هوسن اى ملقكافي انس يراف نص دان نقل
دان دركارن ايتوله ته مغبل مفعلة غندي سكل مانس دان مندا فكنسك مريكسكا كندي دغن
مترعمدان رضى برغشيف الله تعالى كيران اكن مؤلفن دغن سيات ۲ كرتيان دغن فبلاغ بغ
امت باق دان دجديكن نغت كديلمن شرگا بغ تركانس درفدشركا بغ برنام فردوس ددالم آخرة
(لكن لما كان في بعض عبارته خفاء على بعض المستعدين لضعفه على لغة الاثنى جملها غير اهلها
من الطالبين وكان في بعضها تحريف وتبديل وفي بعضها سقط كل ذلك من تصرف النساخ الجاهلين
فاختاربه النسخ والعبارة وقد بعضها ولايكاد توجد نسخة صحيحة من النسخ المنسوبة لمؤلها
ولا يميز صحيحها من فاسدها غير الماهرين وامين الماهرين في هذه اللدان وهذه الازمان التي
تقاصرت فيها الهمم وتناقصت الافهام ونسكدرت فيها الازهان (تتاف تتسكال اداله مد ستفه درفد
سكل عبارة كتاب ايت خفاء انس ستفه درفد سكل مريك بغ مقبل فاند درفد ان كارن مقتدوغ
اى انس بهاس اجمك نياد تاهو اكندي يغلان بغ امغون بهاس درفد سكل مريك بغ
منتوت دان ادا فدستفه درفد عبارتن داو بهكن درفد اصلن دان دكنين دغن لاين دان
فدستفه درفد عبارتن كوگردان كورغ مك سكلين ايت درفد تصرف سكل مريكسكلين مبان بغ
جاهل جوامك رساله سلاهنه بسبب سكلين ايت سكل نسخه دان سكلين عبارتن دان فاسد له
ستفه عبارتن دان نياد همفد دراوله سوات نسخه بغ صحيحه درفد سكل نسخه بغ دبغساكن بك
مؤلفن دان تيداله دافت عيزا اكن اكن صحيحن درفد بغ فاسدن مليسكن سكل مريك بغ ماهر
فدعز فقه دان درمنجاود فراوله سكل مريك بغ ماهر دالم سكلين نكري جارى ابن دان ددالم سكل
ماس ابن بغير سكت دالم سكلين همه دان ركورغ سكل فهم دان كره دالم سكل دهر (طلب
منى في سنة حقيق من سنى الهجرة النبوية على صاحبها من ربه افضل الصلاة وازكى التحية الذك
الهام ذو القنطرة والرأى التام صنى الدهن عز بر الافهام صاحب التدبير على أهل بلاده التجربة
التقائم باصلاح الامور الدينية والدنيوية سيدنا المظلم وقديتنا المكرم مولانا السلطان محمد بن
ابن السلطان محمد بن ابي القاسم محمد بن ابي القاسم محمد بن ابي القاسم محمد بن ابي القاسم
في مدارد ياتعدائرة وبارحت صاحب احسانه وجوده على رعاياه مطردة ان استعمله كتابي للفقه
على مذهب الامام الشافعي رضى الله عنه مترجما بلغة الجاوي المعروفة لاهل بلاده الجمعية وان اخذ

(وبلغة شرح صدورنا
بفتح الوهاب) دان دغن
كرتيا ديك كين هات
كام دغن بوك بغ امة
مغرنياني (ذو نور فضله
قلوبنا باسراق الانوار)
دان درغشكسك دغن بلغه
انكرهان هات كام دغن
جبر لغ سكل جويان (وله
الجزء اولا وآخرا وظاهرا
وباظا الكرم الستار)
دان بكين جوا سكل فوج
فد اول دان فد آخر دان
قد ظاهران فد بلطن اياه
بغ مقشاهي لاله منتوت
دوس همبان (وشكره
على ان يسر لنا عمدة
الاسك) دان مغوجف
شكور له كام اكندي
هيو مودهكتن اكنكام
قد فرقا كغن سكل فرته
اكم (وهنامن فضل الله
واسكل سالك) دان انيه
كلمين انكرهاته تعالى
يكيك دان بك نيف ۲
سكل همبان بغ منجلاقي
(ونصلى على سيد الانبياء
محمد المصطفى المختار) دان
مغوجف صلوة كام انس
فهوول سكل ني يات محمد
مصطفى بغ قطين (وعلى
آله واصحابه المهاجرين
والانصار) دان انس سكل
كاور كان دان سكل صحابتن
بغ مهاجرين دان انصار
(وبعد فلما كانت الهجرة
النبوية على صاحبها افضل

البنجاری غفر له وللمدین ربه الباری ان کتاب العالم الفاضل شیخ نور الدین الرانیری
 المسمی بالصرط المستقیم فی التفرقة علی مذهب الامام الشافعی من احسن الكتب المترجمة باللغة
 الجارية لان مسائله مأخوذة من عدة الكتب الفقهية لاسیما أنه مشتمل علی التصویح والتفویل
 ومن ثم اتفق به الناس وتلقوه بالقبول جزی الله مؤلفه بمحض فضله جزیل الثواب واسكنه أعلى
 فرادیس جنة یوم المآب ﴿ اذافون ﴾ کدی در فدایت مک برکت سورغ فقیر یغ سافت
 برکتدی کفد توهن یغ مها جسر یغ مفا کو ای دغن دوس دان تقصیر یات محمد ارشد اتق
 عبدالله ددالم دائره نسکری بنجر مد مهادن کیران معقوفی بکین دان بک سکین اسلام توهن یغ
 منجد یکن سکین عالم بهوسن کتاب سورغ عالم یغ له یات شیخ نور الدین الرانیری نام نسکری
 یغد نامی ای دغن الصراط المستقیم فدی علم فقه انس مذهب الامام الشافعی رضی الله عنه در فد یغ
 سبابک ۲ سکل کتاب یغد جهلا کن دغن بهاس جاوی کارن بهوسن سکل مسئلن دامیل ای در فد
 یراف کتاب فقه یغ ییلغ ۲ استیموا قول بهوسن ای ملکافی انس یراف نص دان نقل
 دان در کارن ایتوله ته معقل مستغلا غندی سکل مانسی دان مندافتکن مرکتتا کندی دغن
 مفرع امان رضی برغد بالس الله تعالی کیران اکن مؤلفن دغن سيات ۲ کر نیان دغن فیلا یغ
 امت باقی دان جدید یکن غفت کدی یکن شرکا یغ ترکسن در فد شرکا یغ برنام فر دوس ددالم آخره
 ﴿ لکن لما کان فی بعض عبارته خفاء علی بعض المستعیدین لتضمنه علی لغة الایمنی لجهلها غیر أهلها
 من الطالبین وكان فی بعضها تحریفاً وتبدیل وقی بعضها سقط کل ذلك من تصرف النسخ الجاهلین
 فاختار بعض النسخ والعبارات وقد بعضها ولا یکاد یوجد نسخة صحیحة من النسخ المنسوبة مؤلفها
 ولا ییز صحیحة من فاسدها غیر الماهرین وأین الماهرین فی هذه البلدان وهذه الازمان التي
 تقاصرت فیها المهورنا فقت الاقهام ونسکدرت فیها الازمان ﴿ تناف تسکال ادا لمد سفته در فد
 سکل عبارة کتابیات خفاء انس سفته در فد سکل مر یک یغ مقبل فاده در فد ان کارن مقنودغ
 ای انس بهاس اجمعک نیاد اله نا هو ا کندی یغلان یغ امقون بهاس در فد سکل مر یک یغ
 منتوت دان ادا فده سفته در فد عبارتن داو بهکن در فد اصلن دان دکنتیکن دغن لابین دان
 فده سفته در فد عبارتن کو کر دان کورغ مک سکین ایت در فد تصرف سکل مرکت یغ میان یغ
 جاهل جوامک برساله سلاهنه بسبب یفسکین ایت سکل نسخه دان سکین عبارتن دان فاضله
 سفته عبارتن دان نیاد مفر دفر اوله سوات نسخه یغ صحیحه در فد سکل نسخه یغ دینسا کن یک
 مؤلفن دان نیاده دافت عییز اکن اکن صحیحن در فد یغ فاسدن ملینکن سکل مر یک یغ ماهر
 قد علم فقه دان در منا جواد فر اوله سکل مر یک یغ ماهر ددالم سکین نسکری جاری بن دان ددالم سکل
 ماس این یغتر سفکت دالمن سکین همه دان بر کورغ سکل فهم دان کره دالمن سکل دهر ﴿ طلب
 منی فی سنة حقیق من سنی الهجرة النبویة علی صاحبها من ربه افضل الصلاة وأزکی التحية اللیک
 الهام ذو القلطنة والراوی التام صنی الذهن عزیر الافهام صاحب التدیر علی أهل بلاده البنجرية
 القائم باصلاح الامور الدینیة والدنیویة سیدنا المعظم وقدوتنا المکرم مولانا السلطان محمد ابدالله
 ابن السلطان محمد ابدالله نعمه الله تعالی بر حتمه اودام ملکه وملك ذریته ولازلت أفلاک دولة ملیکه
 فی مداردز یانه دائره ومارحت سعائب احسانه وجوده علی رعاياه سامرة ان اصنع له کتاباتی للفقہ
 علی مذهب الامام الشافعی رضی الله عنهم ترجوا لفة الجاری العروقة لاهل بلاده الحمیة وان اتخذ
 النبویة علی صاحبها افضل

﴿ باسم الله الرحمن الرحيم ﴾
 کر نیان دیو کا کنن هات
 دغن نام الله توهن یغ امة
 موره قدیم بری رزقا کن
 مفر نیای ﴿ نور فضله
 قولنا بانسراق الانوار ﴾
 اکن سکل کافر دالم نسکری
 دنیا بن لا کن یغ امة مقاسهانی
 اکن سکل همیان یغ
 مؤمن دالم نسکری آخره
 ایت ﴿ الحمد لله الذی هدانا
 لصلراط المستقیم ﴾ سکل
 فوج یغ ترنتت بک الله
 توهن یغ منسجول کام
 جان یغ بتل ﴿ وما کنا
 لهندی لولان هدانا الله
 العلی العظیم ﴾ دان نیاد
 ادا کام بر اوله فر توجوک
 جکوانید ننجوک الله یغ
 مها ملیا لا کن سر
 اکن کام ﴿ ونعمه علی
 ان خصنا من الطالبین
 المناجیح ﴾ دان کام فوج
 اکندی هو دقتو کر کام
 در فد سکل یغ منتوت جان
 یغ بتل ﴿ وجعلنا فضله
 الی هدایتنا من الخناسج ﴾
 دان جدید یکن کام دغن
 انکرهان کفد هدایتن
 در فد یغ محتاج ﴿ وأرضع
 لنا التهیج بکرمه وخلقنا
 من الطالب ﴾ دان تله
 دبتا کنن اکن کام سکل
 جانن دغن انکرهان
 دان جدید یکن کام در فد
 سکل اورغ یغ منتوت

دغن نام الله تعالی یغ امة منکرهانی نعمة یغ بسر ۲ لا کن یغ امة منکرهانی اکن نعمة یغ سر ۲
 جوا او کوملای مفهمکنن کتب ان ﴿ الحمد لله الذی وفقنا لک کل عصر لتحریر الاحکام ﴾
 وفقه فی دینه الطاهر من اراده من الاتام ﴿ وسلک ماشاه من عباده فی الصراط المستقیم ﴾ فلا
 یحید فضله العظیم ﴿ عن دینه القویم ﴾ سکل فوج ترنتت بک الله تعالی توهن یغ مفر نیای
 توفیق اکن سکل مر یک یغ ایتو کنن فد تیف ۲ ماس بک مقور یکن بک سکل حکم دان یغ
 منکرهانی فدا کان یغ سوج اکن برغسیاف یغد کهندا کنن اکندی در فد سکل مخلوق دان
 یغ منجالتکن ای اکن برغسیاف یغد کهندا کنن اکندی در فد سکل همیان فد جان یغ بتول
 مک نیاده بر فالغ ای دغن کر نیان یغ امة بسر در فد اکان یغ بتول ﴿ اجده علی ماعلنی
 والمتعلمین ﴾ وأشکره علی ما هدانی والمهتدین ﴿ وأصلی وأسل علی رسوله الذی أرسله رحمة
 العالمین ﴾ وعلى آله وصحبه وتابعیم اجمعین ﴿ کفوج اکندی انس ففاجرن کندا کودان
 الی یوم الدین ﴾ آمین ثم آمین یارب العالمین ﴿ اکفوج اکندی انس ففاجرن کندا کودان کن
 اکن سکل مر یک یغیر لاجودان شرکه اکو اکندی انس ففاجرن کندا کودان کن
 سکل مر یک یغیر اوله ففاجرن دان معجوف صلوته دان سلام اکو انس فسورهن یغ محمد یغته
 دسورهن اکندی کارن بری رحمة بک سکین عالم دان انس سکل کور کان دان صحابتن دان
 سکل مر یک یغ مفیکوتا کن مرکت سکین مدهمادهن کیران منبها الله تعالی اکن رحمة
 دان سلام انس دان انس سکین مرکت رحمة دان ﴿ لای یغ ککل کدوان هفک هاری قیامة
 فرکتکنن کیران اولم هی توهن کدو کنن مک فرکتکنن اولم هی توهن یغ علی سکین عالم
 ﴿ وبعد ﴾ ﴿ فیقول الفقیر الی مرلاه الکبیر المترف بالذنب والتقصیر محمد ارشد بن عبدالله
 سکل اورغ یغ منتوت

شرح المنهاج
مختصر الخطيب الشرنبلالي
تحفة
نهاية

السلام ار معاوار بعين بعد (٤) اذافون كمدین درایت مك تسكال اذاله هجره ثانی منی الله علیه وسلم

سر بیامفت تاهن (قد
التس منی بعض الاجلاء
من اصحابی ان اجمع فنها
هل مذهب الامام الشافعی
رضی الله عنه) سفکون
تله مننا. رفدك اوله سورغ
صحايتكو یغ بصرفد
مفهمفکن سوات کتاب
فدمیتا کن علم فقه انس
مذهب امام شافعی رضی الله
عنه (من ترجع لسان الجاری)
مترجم کن درفد بهاس
هرب کفہ. بهاس جاری
(لیتقع به من لا یفهم
لسان العرب) سفای بروله
منفعه دغندی برغیاف
یقینا دمغوی بهاس عرب
(فاشتل القبری الی الله
تعالی المجید) مک دفر
کنشکن قفبر یغ محتاج
کفد الله یفهمایسر (التشیح
نور الدین الرازی محمد
جیلانی بن علی بن حسنجهی
ابن محمد جید) یات شیخ
نور الدین خان محمد جیلانی
ابن علی بن حسنجهی بن
محمد جید نام یفشان شافعی
مذهبن را بنیری نگرری
تخت کدیامان (مع فله
العلم والعمل معتمدا علی الله
تعالی) سرت کورغ علمون
دان علمن فد حال بر فکغ
ای کفد الله تعالی (وان
یجعله خالصا لوجهه وان
یجعل ثوابه هدیة الی روح
سید الانبیاء والمرسلین محمد

مسائله من کتب متأخری ائمتنا الشافعیة کشرح المنهج للشیخ الاسلام زکریا الانصاری ومغنی
الخطیب النیرینی بتحقیق حجر المرصیة ونهاية الجلال الرمی وغيرهما من المؤلفین والشرح والحواسی
السنية (منتقوت درفد ا کوفد تاهن سرب سرائس سمیلین فوله نیک تاهن درفد سکل تاهن
هجرة نی انس یف امقو بادی درفد نوهن رحته الله یغ استلبه دان هوانن یغ سوج سورغ راج
یغ امت بسرهمون لالک یغ یغبا ی جردیک دان یجار یغ سفر نالاکی یغ سوج ذهن لالک یغ باقی فم
ایا یغ یغبا یی تدیر انس سکلین لسی داترة سکل نگرری بنجر لالک یغ دیری دغن غنر با یکی
سکل فکرجائین انکا دان فکرجائین دنیا یات فرسندارن کیت بد بسرکن دان یکونن کیت یغ
ملیا کن مولا بالسلطان محمد بنده الله ابن السلطان محمد بنده الله مدعها دن دلیونی الله تعالی کیران
اکندی دغن رجونن دان دککلکن کیران کن کرجائین دان کرجائین دان سنسیاس فک
دوله کرجائین یغ تفکلی بر ایدارای فدمغ فر ایدارن سکل ذر یین دان سنسیاس اون کچیک کنن دان
مورهن مغوجانن انس سکلین رعینن بهو کمر کن نکلن بکن سوات کتاب فدمیتا کن علم فقه انس
مذهب امام شافعی رضی الله عنه فد حال دهسا کن ای دغن بهاس جاری یغ معروف بک سکلین
ایسی نگرری یغ فلهرا کن دان بهو الامبل کن سکلین مسلیهن درفد براف کتاب بک سکل
امام شفعیة کتاب یغ متأخرین سفره شرح منهج) کشیخ الاسلام زکریا الانصاری دالمغنی شیخ
خطیب شریقی دان یغ فقه شیخ ابن حجر الطیثمی یغ ذکر ضای دان نهایی شیخ الجلال الدین دانی یفلا ی
درفد سکل من دان شرح دان حاشیة یغ ملیا ٢ والله اعلم (فاشتل امره بذک وان لم کن
اعل لالک لقه علمی وقصرهمی ودهان فهمی وکدوره ذهنی فصنعت له کتابا مختصرا علی ما طلب
منی مستنبیة لایة ومعتمدا علی تحقیق الزام علی حسب ماظهر من اول النفاها الکرام وسمیته
سبیل المتهدین لتفقه فی امر الدین وأرجو من الله الکرم الوهاب ان یوفقنی لاصواب فی تحریر
واعلم هذا کتاب وأرجو من عالمی خلا فی هذا المختصر ان یصلحه بأوضح العبارة وصحیح
النظر والله أسأل ان ینفع به کل طالب وان یوجه الی برغبة کل راغب وان یجعله خالصا لوجهه انه قریب
مجیب ومن اعتمدا علیه لا یغیب (مک کجنجو غلها کن یتنهن دغن یغد مکن ای دان جک نباد
اکو اهل بک یغسکلین ای سکلینون کارن سدیکت علمو کوران سفکت هم کوران کورغ فمکو
دان کر مذهنکومک کفر بوتکله بکن سوات کتاب یغ مختصرا انس برغیغ دنتونن درفد کوفد
حال منناتو لرا کورغن الله تعالی دان بر فکغ انس فدمنتحقیقکن یغد نوتو انس سکرما ٢ برغیغ
ظاهر ای بیک کورفد سکل فکرجائین فقه یغ ملیا ٢ دان کبابی اکندی (سبیل المتهدین لتفقه
فی امر الدین (اربن جان سکل مرهیک بفر اوله فتنبج بک مفصلکن فقه فد فکرجائین
اکادان کبارف درفد الله تعالی یغ ملیا لاک یغ امة مغربانی بهودانکر هاین کیران اکندا کو
توفیق بک یغ بتول فغ مغور بکن دان میده فر تا کن کتاب ابن دان کبارف درفد اورغیغ عالم یغ
ملیت ای کن خلل فد مختصرا بن بهودقرا بکن اکندی دغن عبارة یغتر له بیتا دان دغن
نظر یغ صحیح دان کن الله تعالی جوا کفوهنکن بهو میری منفعه کیران ای دغن کتاب ابن کن
نیف ٢ یغ منتوت دان بهو مفهاد فکن ای کفد ان کن کمر نیف ٢ مرهیک یغ کمر دان
بهو منجد بکن ای اکندی تولس بک دان کن کارن بهوسن ای جواتو هن یغ همفرای دغن علمون

سید الانبیاء والمرسلین محمد (٤) اذافون کمدین درایت مک تسكال اذاله هجره ثانی منی الله علیه وسلم

اخلاص بک حضرتن لالک کسمة یکن کیران فم لالک هاون کدر روح فقهولو (٥) سکل ی الله دان سکل یغ رسول

کفد هجان لاک یغ فکرجائین کن دن دعاه مرهیک یغ منتا دعاه دان برغیاف بر فکغ ای
انسن فد برغ فکرجائین نیده ای کورویکن دان سیا ٢
(کتاب الطهارة)
ابن سوات کتاب فد مینا کن طهارة (کنهوی اولم بهوسن کتاب فدلعة فدمغنی جمع اربین
مفهنسکن دان فدمشرع (اسم الجله مخصوصة من العلم مشتملة علی ارباب وفصول غالبا (اربین
کتاب فدمشرع نام بک جله یغتر ننتو درفد علم یغ مقندو غی انس براف باب دان براف فصل فد
غالب (دان) طهارة فد لعة یات (الطهارة والخلوص من الأذناس (اربین سوج دان برسبه
درفد سکل داکي سنادا داکي است. حسی سفره سکل نجس اومعنوی سفره سکل عیب (اذافون
طهارة) فد شرع مک اختلاف سکل علماء فدمشعر یفکندی مک یغتر سبت دالمغنی شیخ ابن
حجر دان نهایی شیخ رمی بهوسن طهارة فدمشرع دسکتکن ای انس دوا فرکار (فرنام) (زوال
المتع الشائی) عن الحدیث والنسب (اربین هیغ تکمه یغ جادی ای درفد حدث دان نجس (دان
یفکدوا) (الفقه الموضوع لافان ذلک وبعض آثاره (اربین فر یوانن یغدو صمکن ای بک
میری فاندوا کن یغد مکن ای ت اومیری فاندوا کن ستمه درفد سکل اربن سفره تیمم مک بهوسن ای
میری فاندوا کن هارس سمیهن یغ ای ستمه درفد سکل اربن (مک) انس یفکدوا انیله منشر
یفکن امام نوری کن طهارة فد شرع دغن کشان (انها رفع حدث اوزالة نجس اوهنی
معانها اوعلی صورتها (اربین بهوسن طهارة ای یات مفکسکن حدثا اومق یفکن نجس
اوتو برغیغ فد معنا کدوان اوتو برغیغ انس روظا کدوان (کلن) علی الشیرا ملسی (برموا)
برغیغ فد معنی مفکسکن حدث ای سفره تیمم دان برغیغ فد معنی مذهب یفکن نجس
ای سفره مینای کولت یفکدی دان جادی جوا کورفد نواق دغن سندیرین (دان) برغیغ انس
روظا مفکسکن حدث ای سفره سکل مندی یغ سنه دان مهوری وضوء (دان) باسمه یفکدوا
دان یفکنتیک فد وضوء دان مندی (دان) برغیغ انس روظا مذهب یفکن نجس ای سفره باسمه
یفکدوا دان یفکنتیک فدمذهب یفکن نجس یعنی کمدین درفد سوج غف دغن باسمه یغفر تام فد
نحاسة یغلا یغ درفد یغ غلظه (دان) ترسبت دالمغنی شیخ رمی بهوسن طهارة ای ترها کی
ای انس دوا بها کی (فرنام) طهارة عینیه (کدوا) طهارة حکمیة مک طهارة عینیه ای
برغیغ نباد معانوی ای کن غف فر برین یغ مغوا جیکندی یات سفره بمیاسه نجس دان طهارة
سکمیة ای برغیغ معانوی ای اکندی یات سفره وضوء (شهدان) (اذاله بک طهارة ای ت اومت
وسائل دان اومت فاندوا (اذافون) وسائل یغ اومت (مک) وسیله یغفر تام درفد ان میاه اربین سکل
اروسیله یفکدوا نجاسات اربین سکل نجس (دان) وسیله یفکنتیک اجتهاد (دان) وسیله یفکامفت
اوائی اربین سکل یجنا ابر (دان) یغ ترسبت دالمغنی بهوای بهوسن وسیله طهارة یغفر تام
یات ابر دان یفکدوا انان یفکنتیک بانوا ستجناه دان یفکامفت نحاسة (اذافون) یجنا دان
اجتهاد مک بوکن ای درفد وسیله طهارة هان اذاله ای وسیله بک وسیله طهارة جوا (اذافون) مقاصد
طهارة یغ اومت (مک) یغفر تام درفد ان وضوء (دان) یفکدوا غسل اربین مندی (دان)
یفکنتیک تیمم (دان) یغ کامفت ازالة للنجاسة اربین مذهب یفکن نجس (کنهوی) اولم
بهوسن تسکال اذاله سکل حکم شرع ای تعلق ای دغن یغ اومت فرکارا یات عبادة دان معاملات

لیوم الحساب (دان هازفه لک کن الله بهودانکر هاین اکنداک توفیق فد کرا غن یغ نل ابن دان بهکیا فدهاری یغد کبرا ٢

آنو تریت جرمک واجبه
مع مملکن دغن کنان
(دان دمکیلاک) هارس
بر بولک فواس دغن اجنهاد
پات فرته منہاری کتیک
ماسق منہاری دغن مباح
قرآن اوسوات کفندان
آنو کوکنی هام بقسله
دجوب آنو برغسا کین
(شرط) بقیکم هندقله
ای داله اسلام فد سکل
هارمی ملک تبادصق فواس
بق مرمد دان کافر دغن
بارغ کفر ادا ن سفرة
قوم وجودبه بق ملحد
دان برغسا کین دغن
اجماع (شرط بق کام)
سوج درفد حیض دان
نقاس درفد فرادق کفد
ماسق منہاری مک جک
حیض آنو نقاس ای
سکجف جوفون مسک
بطاله فواسن جکاو برانق
نیاد برداره سکلفون دان
حرام فواس لاک نیاد
صح فد بق حیض دان
نقاس (شرط) بق کتوجمه
هندق ای عاقل درفد بشر
دایغ کفد ماسق منہاری
مک جک کیلا سکجف
جوافون بطاله فواسن
جکاو جادی کیلا درفد
فرنومن بق مفکیلا کن
دمینم فد مالم سکلفون
تتاف نیاد مغاف جک
هیلع عقلم سب فیم دان مانی بقنهاد دغن دشمنجان جک ادا ای سمه دان سیومن سکجف جوفون

عقیر

بسیار
کمال

فصل) فسمتا کن مباحی زکاة آنس سکل مرید بق مستحقدی (برمول) سکل مرید
مستحق زکاة ایت دولافن باکی (فرنام) سکل فقیر (کدوا) سکل مسکین (کتیک) سکل علل
(کلفت) سکل مرید بق مؤلف (کام) سکل سہیاب بق مکاب (کام) سکل بق برهونق (کتوجمه)
سکل بق فرغ سبیل (کدرلافن) سکل ابن السبیل (برمول) دلیل آنس بق دمکیلاک ایت دھول
درفد اجماع پات فرمان ابتغالی ﴿بِأَمْرِ الْمُذَلَّاتِ لِقَرَّاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْمَلَائِمِينَ عَلِيمًا﴾
هنگ آخر آیت (آدافون) فقیر بق مستحق زکاة مک پات برغسا بق نیاد کین حوام بق مبری
دان نیاد بقا دان نئی اوانق دان جوج بق مبری فقیر بق ماسق منہاری دان نیاد کین ایت دان نیاد ساسا بق
حلال بق لایق دغدی بق مادی اکن حاجتن درفد مکان دان فکان دان نعت کد یاسن دان سکین
بقنیاد دافت نیاد درفدان مک درین دان مک مرید بق واجب آنس فقیر مریدت دالماس
بق تفککل درفد عمر غالب افغان سفرة اورغبق برکنند ای اکن بلنجان فدنیف ۲ هاری
کفد سفوله درم مک نیاد درفراولن ملینکن دوا درم اورتیک درم دان جک ادا ای صفة
توبه بق مانتا ۲ کفد سکل مانسی سکلفون (کات) شیخ ابن حجر دالم نفعه جو اورغبق برآسها
ایت بوکن فقیر دان جک نیاد ای برآسها سکلفون دان اورغبق ادا کین ایت دان آنس هونق سفدر
ارتان آنو کورغ درفد ارتان سکیرا ۲ نیاد مغلور کندی درفد کفغانن ایتون بوکن فقیر دان
جک ادا هونقن ایت نوق سکلفون مک نیاد ای دری زکاة درفد کین سکل فقیر هفک دبار کین
ارتان فد هونقن ﴿شہدان﴾ جک ادا مک سورغ رومه نعت کد یاسن بق فقیر کندی ای کفدان
لاک لایق دغدی مک پات فقیر جوا (دان دمکیلاک) جک ادا کین بریاف کان اکن فکان
دان جک کارن اکن فریاسن درین سکلفون دان دمکیلاک لاک جک ادا کین سہیا بق فقیر کندی
ای کفدان اکن خدم دان جک اداسہیا ایت بریلغ سکلفون سفدر حاجه هیلع مرده سب
برخدمه فد برغ فکرجانن دغن سندبرین آنو حاصل آنس مشقہ بقنیاد ترنقک فد عاده
دغن نیاد خدم (دان دمکیلاک) جک ادا مک عالم مدرس اومفی سکل کتاب علم نرس دان سکل
کتاب آله کین بق فقیر کندی ای کفدان (دان) جک بریلغ کتاب درفد سوات باکی درفد علم
آنو بریلغ نسخه درفد سوات کتاب سکلفون مک پات فقیر جوا (دان دمکیلاک) اورغبق
کواس آنس اسها بق حوام آنو بق نیاد لایق دغن مردمن دان بق ادا کین ارتاتاف غائب دالم
فرجلان دوامرله اوله انواد کین ایتا بقدهونق اورغ دغن برنقکوه مک پات فقیر جوا
دری اکندی زکاة درفد کین سکل فقیر هفک سنی ارتان کفدان آنو نوق فیوتقن تتاف دغن
شرط جک نیاد درفراولن اورغبق مقوناشیدی دان جکاو منقککن سورغ آنس اسها بق کتھون
سب مشغول ای دغن مشغولکن قرآن اومباح علم فقہ اومع نصیرا اومع حدیث آنو بلن آنو
آله کین دان دافت فد عاده مقاحمل کندی درفدان مک پات فقیر جوا مک هندقله دری
اکندی زکاة درفد کین سکل فقیر سہیا سلی ای مک مقاحملکن بقد تتونن کارن عموم منفعتن
مک درین دان مک لایق دان لاک ای فرض کفایه برسلاهن جک مشغول دغن مرجان کن عبادہ
بق سنه سمره سمیع بق دان لایق دان ملازم خالو مک نیاد دری اکندی زکاة درفد کین سکل
فقیر کارن منفعتن ترنتو مک درین جوا دان نیاد درشرطکن فد صفة فقیر ایت لومر هسها سب
ساکت دان برغسا کین دان نیاد درشرطکن فد ان تر فلیہر ادره منستا (آدافون سکین) بق مستحق

زکاة

سکین

زکاة پات برغسا بق ادا کین ایتا اوسا بق حلال لاک لایق دغدی تتاف نیاد مادی اکن
بلنجان درین دان بلنجان مرید بق واجب آنس فقیر مریدت فقہ ماسق بق تفککل درفد عمر غالب
افغان سفرة اورغ بق فقیر کندی اکن بلنجان کفد سفوله درم مک نیاد ادا فدان ملینکن توجہ
درم آنو دولافن درم نیاد مادی اکندی بلنجان بق لایق دغن جان درفد مکان دان فکان
دان رومه نعت کد یاسن دان برغسا کین درفد برغبق نیاد ایتا سفرة بق نلقہ زدهول کینانن
فد نمر بق فقیر دان جک ادا ای مناره ارتاله درفد نصاب سکلفون مک پات سکین حوامک
درکارن ایتلہ رکات امام غزالی دالم اسہاء ترکدغ ملیکی سورغ اکن سرب فد حال ای فقیر دان
ترکدغ نیاد ملیکی ای کن سوات ملینکن کافق دان تالی فد حال ای کیا (دان) نیاد منکھن
اکن سکین سورغ ادرومه نعت کد یاسن دان برغبق سرتان درفد برغبق نلقہ رسبت کینانن
فد فقیر (برمول) اورغبق بری کفایه دغن فقہ بقا آنو بنینن ایتونق جوج ایتونق سواپی
ملکیات بوکن فقیر دان بوکن سکین کارن کیا ای دغن فقہ ایت مک نیاد هارس کین مقبیل زکاة
درفد کین سکل فقیر دان سکین تتاف هارس بق بق مبری فقہ دان لایق مبری کین زکاة کفدان
درفد سکل کین مرید بق مؤلف جک ادا ای مؤلف آنو درفد سکل کین اورغبق برانق جک
ادا ای برانق آنو درفد سکل کین ابن السبیل جک ادا ای ابن السبیل آنو برغسا کین مک
دکتوی درفد سکین ایت جوهارس بق بقا آنو نئی مبریکن زکاتن بق انق آنو جیون
بقدرین کفایه کی دغن شرط جک نیاد دغن صفة فقیر آنو سکین سفرة دغن صفة کادانن
پہار ماسق اسلام آنو برهونق آنو ابن السبیل آنو برغسا کین (دان دمکیلاک) هارس بق
انق آنو جیو مبریکن زکاتن سکفد بقان آنو نینن بقدرین کفایه اکندی دغن شرط
بقدر سبت (دان دمکیلاک) هارس بق سواپی مبریکن زکاتن مک استرین دغن شرط بقدر
سبت ایت تتاف جک ادا بقدری فقہ ایت مؤلف مک جاغندلہ دری اکندی زکاة درفد کین سکل
مؤلف ملینکن سفدر بق نیاد منجد یکندی کیاسنیاد کوکر فقہن بق واجب آنس دان جک
نیاد مادی اکن استرین فقہ سوامین سب فواسوی ایت اوسب باقی ماکن استرین له
درفد عاده سورغان مک هارس بق استرین مقبیل زکاة سفدر مک کاف ای کفایه فقہ سوامین
جوادن جک غائب سواپی درفد نکری استرین دان نیاد ادا کین ایتا دان له استرین درفد
هونق آنو فقہن نسجای هارس له کین مقبیل زکاة (دان سنه) مک استرین مبریکن زکاتن
بق سوامین دان جک دققکن قول اکندی اوله سوامین بق استرین سکلفون (شہدان)
دری زکاة فقیر دان سکین بق نیاد تاهو براسها دغن کفندان دان فرنگان سکیرا ۲ جوک
اکن بلنجان دالم ماس بق تفککل درفد عمر غالب (آدافون) فد عمر غالب مک پات آنو فوله
ناهن مک جک ادا عمر فقیر آنو سکین ایت امنت فوله تاهن افغان نسجای اڈله بق تفککل درفد
عمر غالب فد ان دوافوله تاهن مک دری اکندی زکاة سکیرا ۲ جوکف اکن بلنجان دالم
ماس دوافوله تاهن مک آنس بقد مکینلہ دقاسکن بق ادا عمرن کورغ درفد امنت فوله اوله
درفدان مک جک سنی عمرن فد عمر غالب اوله مک دری اکندی زکاة قدر جوکف
بلنجان دالم ستانن جوا دان نیاد دکنندا کی دغن مبری مریدت مبری فقہ بق
مادی اکندی دالم ماس ایت هان بقد کیندا کی دغدی مبری اکن قبلی قائمدهن دالم

فواسن (مسئلہ) جکاو
سورغ مین اوت فد مالم
کارن حاجه آنو نیاد آنو
مانق ای فد مالم آنو مین
مک هیلع عقلم فد سبغ
هنگ ماسق منہاری مک
درکھلا فد بق مانی دان
فد مینم اوت دغن نیاد
حاجه لاک بطاله فواسن
دان واجب قضا فواس
فد سکل صوره ایت جکاو
سمه سلہ سورغ درفد
مریدت سفتہ هاری
سکلفون جک ادا ای
مفرجاسکندی بارغبن
دنکھن ایت مک بطاله
فواسن لاک ای درکھا
ملینکن جک دکر جاکن
بارغبق دھارسکن مک
نیاد دورھکا لاک
دمکیلاک) جکاو تیدر
سورغ درفد جگر هفک
ماسق منہاری مک نیاد
بطال فواسن (شہدان)
حوام لاک نیادصق فواس
فدهاری ربا کدو جکاو
درفد فواس بق فرض
سکلفون (دان دمکیلاک)
حوام فواس فد نیک هاری
ایم لتشریق جکاو درفد
فواس بق واجب سکلفون
(دان دمکیلاک) حوام
فواس فد نام بس هاری
بولن شعبان هفک

سکین

کدھن سفرة سدا نئی ﴿اذا تصد شمان فلا تصوموا﴾ یعنی اقبل سنته بولن شمان مک جاغندلہ کام فواس

TERIMA KASIH

